

Doeltreffend herdenken,

Benefietavond Zikna

30 april 2015, synagogue te Zwolle

70 jaar na de holocaust

“ wat doen we na 70 jaar?”

“Herdenken, zegen en bemoediging”

bijdrage door :Hélène Evers

predikant van de Sionskerk te Zwolle

Hartelijk welkom op deze bijzondere benefietavond van Zikna. “Doeltreffend herdenken” 70 jaar na de holocaust. Ik dank de organisatie voor de uitnodiging vanavond te spreken. Mijn naam is Hélène Evers, ik ben predikant van de Sionskerk, een protestantse christelijke gemeente in Zwolle-Noord en ik voel me nauw verbonden met de Joodse gemeenschap hier in Zwolle en wereldwijd.

Aan de hand van drie woorden wil ik iets zeggen: herdenken, zegen (berecha), en bemoediging.

Herdenken

Wat doen we vanavond?

We herdenken, we kijken terug, we proberen woorden te vinden voor zover we dit kunnen aan het onnoemelijke leed dat is toegebracht aan het Joodse volk in de Tweede Wereldoorlog, de holocaust. Herdenken: 70 jaar na de bevrijding.

70 is in de Bijbel, in de Tenach, een bijzonder getal.

Het is het getal voor de leeftijd van een mens. Hoe oud wordt een mens, hoeveel levensdagen zijn ons gegeven op aarde?

Mozes, Mosje schrijft in psalm 90: “70 jaren duren onze dagen, of 80 als wij sterk zijn.” 70 jaar is een mensenleven.

We gedenken hen die gedood zijn, stierven nog voordat hun levensdagen vol waren. Velen werd hun leven ontnomen ver voor hun 70-ste levensjaar.

Dit herdenken we: De ontbering en de ontering, het geweld, de uitsluiting, de minachting, het afnemen van huisraad, kunst, levensvreugde, voedsel, scholing en ontplooiing, het afnemen van het gezinsleven, godsdienstig leven, identiteit, en boven alles: het leven zelf. En we staan hier tussen de namen van de Joden die uit Zwolle zijn omgebracht.

We gedenken om niet te vergeten, hoe zouden we kunnen: en we noemen

de bruutheid, de leugen, en de moedwil en de doordachtheid, de kwaadaardigheid: door de macht van tirannen, geholpen door velen, door het burgerlijke gedrag van wegstijgen of meedoen, door zwakheid van miljoenen medeburgers, door verraad, eigen gewin, haat en afgunst.

Doeltreffend gedenken is allereerst stilstaan, vertellen, de herinnering levendhouden, om niet te vergeten.

70 jaar. Dat betekent ook dat sommige overlevenden nog onder ons zijn. Beschadigd voor onnoemelijk leed. 70 jaar van leven, van overleven.

Joods maatschappelijk werk steunt hen, luistert naar hun woorden, herinneringen, luistert naar de stilte als er geen woorden zijn.. het Joods maatschappelijk werk troost en is nabij.

Doeltreffend gedenken is ook het actief ondersteunen van dit Joods maatschappelijk werk van Zikna, juist in dit kostbare werk. Op deze benefietavond kunnen wij Zikna heel praktisch steunen.

Doeltreffend gedenken brengt mij op een derde punt. Het leven van Joden nu, zowel in Nederland, als wereldwijd, alsook in Israël, kenmerkt zich niet door vrede en veiligheid. 70 jaar na de holocaust is het antisemitisme niet voorbij is, nee. Opnieuw of nog steeds leven Joden te midden van geweld en agressie tegen hen gericht omdat zij Jood zijn. Het gaat diep. Zelfs het bestaansrecht wordt ontkennt.

Doeltreffend gedenken betekent dan ook: houd tirannen in toom, zoals de profeet Jesaja al zegt. Of, zoals ons volkslied zingt: de tirannie verdrijven die mij mijn hart doorwondt.

We zullen alert en vastberaden en actief antisemitisme moeten ontmaskeren en voortdurend moeten bestrijden.

Het leven van Joden nu, 70 jaar later, is leven temidden van mensen en volken die je niet goed gezind zijn. Leven in voortdurende vreemdelingschap, nergens thuis zijn, nergens welkom zijn.

70 jaar brengt dan een andere Bijbelse werkelijkheid in herinnering uit de lange geschiedenis van het Joodse volk: de 70 jaar van de ballingschap. Het volk Israël leefde in de tijd van de koningen 70 jaar in ballingschap, in Babylonië, het land van de Eufraat en de Tigris, het huidige Irak. Het volk leefde 70 jaar, weg van huis en haard, weg van tempel, en zo kon je misschien even denken, ... weg van de HERE, de Naam, Adonai, de Eeuwige, de God van Israël. Maar zo was het niet, de HERE laat nooit los het werk van Zijn Hand, verliest nooit Zijn oogappel uit het oog.

Zegen

Hoe doe je dat nu, leven in vreemdelingschap? Leven temidden van een vijandige wereld?

En dan leren we een les uit die zware 70 jaar van de ballingschap.

Temidden van deze ballingschap kreeg het volk van Israel een opdracht. Een opvallende opdracht, een niet-verwachte opdracht. Een opdracht hoe te leven!

De profeet Jeremia schrijft een brief aan de Joden in ballingschap: Daar in dat vreemde land, daar moet je je niet terugtrekken, wat je misschien van nature zou willen.

Maar, zegt Jeremia, zet je helemaal in voor die vreemde stad, vol vreemde mensen, met vreemde goden: bouw daar huizen, ga trouwen, krijg kinderen, leef! Zegt Jeremia, leef volop! Zoek de vrede van die stad, en bid voor die stad, want in haar vrede zal uw vrede gelegen zijn. Zet je in voor de bloei van die stad, want in haar bloei is ook jullie bloei.

Zelfs in de ballingschap, in het vreemdelingschap een hoge roeping voor Israël.

Het is nooit anders geweest. Zo is het begonnen

Met een hoge roeping voor Abram: De HERE, ha Sjem, de Eeuwige, Adonai zei tegen Abram. "Ik zal u tot een groot volk maken, en u zegenen, en uw naam groot maken. En u zult tot een zegen zijn.

Ik zal zegenen wie u zegenen, en wie u vervloekt zal Ik vervloeken, en met u zullen alle geslachten van de aardbodem gezegend worden”.

Zo is het begonnen. Zo is het Joodse volk ontstaan, met geroepen worden, met de zegen van de allerhoogste, Gezegend om tot zegen te zijn, tot zegen voor alle volken. Om tot zegen te zijn ook in een vijandige wereld.

Een hoge roeping, misschien te zwaar...

Bemoediging.

Ik ben zelf niet Joods, ik ben een meisje uit de volken. Maar ik probeer in mijn kleine persoonlijk leven het Joodse volk te bemoedigen op de plaats waar ik gesteld ben, hier in Zwolle. Hen te bemoedigen in hun roeping, in hun taak, in hun zijn. En om hen te zegenen.

Een paar persoonlijke woorden tenslotte, hoe ik hier handen en voeten aan probeer te geven. En de organisatie heeft mij gevraagd om dit te delen met u. Niet om te zeggen dat het zo moet, maar om in bescheidenheid met u te delen hoe ik een vorm heb gevonden.

Elke vrijdagavond, als de sabbat begint, steken wij thuis twee kaarsen aan en bidden wij voor Israël, of zij een sabbat mag hebben met vrede, vreugde en rust.

Als in de synagoge de Joodse feesten worden gevierd, stuur ik een kaartje naar het bestuur om mee te leven. Soms bezoek ik feesten. Afgelopen jaar Yom Kippoer en met mijn dochters Chanoeka, vorig jaren Pesach hier in de synagoge aan de tafel, en zo probeer ik hier te zijn, mee te vieren en te bemoedigen en te bidden. Er zijn vriendschappen ontstaan, die we koesteren. Thuis kook ik lekker Joodse eten, passend bij de feesten: de latkes van Chanoeka staan bij ons op een. Ik kook de Pesachmaaltijd thuis en leg de kinderen uit hoe de bevrijding uit Egypte wordt gevierd. En hoe de Heer nu onze bevrijder is.

Een bijzonder moment was toen ik 10 jaar geleden predikant werd. In ben predikant in de Sionskerk, maar ik werd bevestigd in de Grote Kerk midden in de stad Zwolle. Ik wilde in die dienst graag de zegen ontvangen vanuit de synagoge, de zegen in het Hebreeuws. De Hogepriesterlijke zegen uit Numeri 6: De HERE zegene u en behoede u... Mijnheer Harry Kan, destijds bestuurslid van de synagoge, en vriend, heeft mij met deze woorden gezegend. Het was voor mij diep ontroerend om zo mijn predikantswerk te mogen beginnen, met de zegen van de HERE in het Hebreeuws met de opgeheven handen vanuit de plaatselijke synagoge.

Bij ons in de Sionskerk, heel toepasselijke naam in verbondenheid met Jeruzalem, zijn wij zeer verbonden met het Joodse volk. Elke dienst begint met het zingen van een psalm, in verbondenheid met Israël. Elke zondag branden de zeven kaarsen van de Menorah vooraan in de kerk. Elke zondag bidden wij voor Israël en de vrede van Jeruzalem, naar psalm 122.

Ik leg de gemeente uit, dat wij niets zouden zijn zonder Israël. Israël is de boom, de wortel, de stam en de takken. Dat wij, als christenen uit de volken, alles te danken hebben aan de ene bijzonder Jood die ons de God van Israël heeft leren kennen. Wij geloven dat wij door Hem ook een takje mogen zijn aan die boom.

Ik leg uit dat ons Avondmaal voortkomt uit de Pesachmaaltijd. De avondmaalswijn kopen wij hier in de synagoge, het is de zoete wijn uit Israël, want, zeg ik dan: het heil is uit de Joden.

Komende zondag is, zoals elke eerste zondag van mei, in onze kerken de collecte voor de instandhouding van de synagoge.

We hebben in oktober een Chagall-expositie georganiseerd en samengewerkt met de Joodse gemeenschap. Ik ga afronden. Wat ik wil zeggen is dit: al zoekend en levend probeer ik handen en voeten te geven aan mijn grote respect voor u, liefde te uiten, u te bemoedigen in uw grote roeping en u te zegenen. Totdat Hij komt, de Messias, die wij verwachten, in Hem ligt onze verlossing. Dank u wel.

De stek van de kastanjeboom van Anne Frank wordt aangeboden aan burgemeester Meijer (foto 1 en 2)

Lezing door ds. Helene Evers op de benefietavond van Zikna (foto 3 en 4)

Jesaja 1: 17 en leer goed te doen.

Zoek het recht, houd tirannen in toom, bied wezen bescherming, sta weduwen bij.

Jeremia 29: 5, 6 en 7

Genesis 12: 2 en 3

Het beeld van de boom, Israël als de edele olijfboom, heb ik ontleend aan de Jood Paulus, of Saul, zoals hij eerst heette. Hij gebruikt het beeld in zijn brief aan de christengemeente in Rome, Romeinen 11.

Met deze bijzondere Jood bedoel ik Yeshua of Jezus.